

1. Uvod

Značajno je da i žene i muškarci žive u zajednicama u kojima se osjećaju sigurno i zaštićeno, i u kojima imaju jednake mogućnosti da učestvuju u izgradnji tih zajednica. Ipak, analiza konflikta, uključujući i rano upozoravanje, tradicionalno nije uključivala prava žena, niti rodnu perspektivu. Tokom razvijanja i provedbe sistema ranog upozoravanja (SRU), obično se malo pažnje posvećuje strukturalnim, konfliktno specifičnim razlikama između situacija, poimanju prijetnji i slabosti, ili iskustava žena i muškaraca. Kada se žene ne uključe u SRU, ograničavaju se prilike za njihovo potpuno učešće u sprečavanju sukoba i oporavku nakon sukoba i, zbog toga, SRU rizikuje da ne uspije u adekvatnom predviđanju i sprečavanju sukoba.

Rodna ravnopravnost predstavlja ključnu komponentu nekoliko obaveza koje su preuzele države članice Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE). Ove obaveze, ne samo da su više puta potvrđene, već su im dodane i obaveze koje se odnose na rod i sigurnost, koje direktno uključuju Odluku Ministarskog vijeća, broj: 14/05, pod nazivom: "Žene u prevenciji konflikta, upravljanju krizom i postkonfliktnoj rehabilitaciji",ⁱⁱ i Odluku Ministarskog vijeća, broj: 15/05, "Sprečavanje i borba protiv nasilja nad ženama"ⁱⁱⁱ. Ove odluke Ministarskog vijeća formiraju osnovu za uklapanje rodne perspektive u SRU.

Rod se još uvijek često ignorira u naporima usmjerenim ka sprečavanju konflikta. Rezultat je toga da ovi napori mogu nastavljati stereotipe, ili čak povećati ranjivost žena u pogledu kršenja njihovih ljudskih prava. To se obično dešava zbog postojanja ustaljene diskriminacijske prakse. Mnoge institucije – i domaće i međunarodne – koje se bave prevencijom konflikta, ne uključuju podjednako muškarce i žene. Kao rezultat toga, obično izostane doprinos žena u informiranju, planiranju i koristima, koje imaju od takvih napora i inicijativa, kao što je SRU.

Osiguravanje upotrebe niza faktora za procjenu uvoda u konflikt, koji uključuje i strukturalne faktore, može, pored toga što odgovara međunarodnim standardima vezanim za ljudska prava, doprinijeti potpunijem razumijevanju uzroka konflikta i tako pomoći razvijanju podobnijih reakcija, koje za cilj imaju smanjiti ili spriječiti konflikt.

Umjesto da se razmatraju incidenti, koji se dešavaju neposredno prije izbijanja oružanog sukoba, u obzir se moraju uzeti drugi, dugotrajniji faktori, poput socijalnog isključenja.^{iv} Socijalno isključenje, koje karakteriziraju uvjeti poput ekonomske nejednakosti i nejednakog pristupa sredstvima, može predstavljati jednu od strukturalnih osnova za nasilje. Uzimajući u obzir već ustaljene trendove, koji mogu biti izraženi prije izbijanja i intenziviranja nasilnih radnji, može se unaprijediti rano upozoravanje i dovesti do snažnije reakcije.

Zbog toga što pažnju usmjerava na takve obrasce strukturalne diskriminacije, iugrađivanje rodne perspektive može doprinijeti efikasnosti sistema ranog upozoravanja, kroz prikupljanje specifičnijih informacija i omogućavanje detaljnije i preciznije analize. Zauzvrat, ovo može osigurati bolju pripremljenost i, kada je to potrebno, tačnije i mjerljive reakcije – kao i preventivne mehanizme – koji se mogu na direktniji način pozabaviti temeljnim uzrocima konflikta.

Kako bi rod bio uključen u SRU, i muškarci i žene moraju imati priliku izvještavati o svojim sigurnosnim prilikama. Isto tako, moraju se u obzir uzeti i valjano analizirati različite prijetnje i

pitanja koja utječu na muškarce i žene. Temeljni uzroci također se moraju razmatrati, zbog uloge koju imaju u jačanju nejednakosti. Nejednakosti, koje već postoje, često se pogoršaju u vrijeme konflikta, i to se mora imati na umu pri analiziranju informacija i podataka koji se prikupljaju radi poduzimanja akcije, odnosno, izazivanja reakcije.

U skladu sa mandatom OSCE-ovog Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), koji nalaže da ODIHR podržava države članice u provedbi njihovih obaveza u dimenziji ljudskog, ODIHR objavljuje niz kratkih pregleda, kojima pruža smjernice onima koji se praktično bave ovim radom, s ciljem da se podrži integracija roda u sisteme ranog upozoravanja. U skladu sa ciljnom grupom, u ovom slučaju državnim dužnosnicima, koji djeluju u oblastima ljudskih prava, roda i sigurnosti, tri pregleda, od kojih je ovaj prvi, obuhvatit će: (1) uvod u rod i SRU, (2) SRU rodne pokazatelje i analize, i (3) aktere uključene u SRU, sa naglaskom na prateće aktivnosti i reakciju na prikupljanje podataka. Ovaj prvi pregled služi kao uvod, jer sadrži prikaz relevantne terminologije i koncepata, opće informacije o SRU, i pokazuje da je uključivanje dimenzije roda u sisteme ranog upozoravanja ključno, kako bi oni postali efikasni.

2. Terminologija

Rod i spol

Rod predstavlja društveno tumačenje spola.^v Dok se biološki spol osobe određuje pri rođenju i odnosi se na anatomske razlike, rod se odnosi na one razlike koje se društveno definiraju i pripisuju muškarcima i ženama kroz njihove životne cikluse: "(...) kulture različito tumače tijela okarakterizirana spolom i projiciraju različite norme na ta tijela, tako stvarajući ženske i muške osobe."^{vi}

Treba naglasiti da je pitanje da li biološke razlike doprinose oblikovanju muškog i ženskog spola i dalje predmet debate. Ideja da su određene osobenosti muške ili ženske, dovedena je u pitanje. Ipak, biološke razlike se još uvijek navode kada se opisuju različite sposobnosti muškaraca i žena da obavljaju određene motoričke radnje. Naprimjer, fizičke razlike mozga povezivane su sa sposobnošću, odnosno nesposobnošću osoba da čitaju mape. Ipak, te razlike nisu pronađene kod novorođenčadi, a vizualno-prostorne vještine mogu se naučiti – što sugerira na to da se vremenom razvijaju i da su, zbog toga, možda povezane sa kulturnom praksom.

Ukratko rečeno, rod se odnosi na historijski, društveno i kulturno konstruirane razlike između spolova. Ipak, rod nije fiksiran i mijenja se kroz vrijeme, i od kulture do kulture. Nisu sve žene ni svi muškarci u jednoj zajednici jednaki.

Rodni identiteti i uloge

Rodne uloge određuju norme ponašanja, poput onih koje određuju što je očekivano i dozvoljeno ponašanje za muškarce i žene i što se vrednuje kod muškaraca i žena u datom kontekstu, uključujući i njihove osobenosti i karakteristike. Ova očekivanja dalje se vežu za razlike i nejednakosti između muškaraca i žena u pogledu aktivnosti, odgovornosti, pristupa i kontrole nad resursima, kao i u pogledu davanja prilika za donošenje odluka. Rodne uloge i očekivanja (a ne biološki spol) su te koje utječu na nejednaku podjelu rada između muškaraca i žena. Specifična rodna očekivanja često sprečavaju jednakost statusa, kao i prava između muškaraca i žena.

Rodni identiteti i uloge u sukobu

Važno je podsjetiti na to da rod nije statičan, već se mijenja vremenom i pokazuje sklonost da bude različit u periodu mira i tokom sukoba. U vrijeme sukoba, i muškarci i žene općenito se promatraju jednodimenzionalno, kao da među njima ne postoje razlike. Ovi stereotipni pogledi

obično su tradicionalni i predstavljaju muškarce kao agresore, borce i zaštitnike, a žene kao ranjive, ili žrtve koje treba zaštititi. Isto tako, i žene i muškarci još uvijek održavaju na mnogo nivoa pretjerano pojednostavljeni prikaz muškaraca kao ratnih huškača i žena kao mirotvorki, ili žena kao onih koje su više orijentirane ka miru. Ovakav pogled ponovno naglašava nejednak odnos moći između muškaraca i žena, odnos koji često ne odražava stvarne promjene rodni uloga u društvima koja ulaze u konflikt ili kroz njega prolaze.

Žene nisu samo žrtve oružanog sukoba; one preuzimaju različite uloge, poput preživjelih, njegovateljica, edukatorica, liderica, hraniteljica porodica i mirotvorki. Tokom oružanog sukoba, bilo po vlastitom izboru, iz nužde ili sile, žene preuzimaju netradicionalne uloge. Ovo je posebno tačno u ekonomskom sektoru, jer postaju jedine hraniteljice svojih porodica, ili u sektoru pružanja socijalnih usluga (naprimjer, zdravstvo i obrazovanje), za zajednice koje formalni sistem više ne opskrbljuje. One se mogu angažirati i u podržavanje i nastavak nasilja. Ispitanici u istraživanju Razvojnog fonda Ujedinjenih naroda za žene (UNIFEM) u dolini Ferghana u Centralnoj Aziji, naprimjer, poredali su, određenim redoslijedom, uloge žena u sukobu, pri čemu su prvo stavili ulogu promatračica, nakon čega su uslijedile uloge organizatorica i direktnih učesnica, posrednica, žrtava i ljudskog štita.^{vii}

Kao što neke žene pribjegavaju učešću u nasilnom sukobu, isto tako ne važi pravilo da su svi muškarci u sukobu agresori. Međutim, njima često prijete rizik regrutacije u oružane grupe. Muškarci i dječaci na koje utječu uski "mačo" modeli liderstva u nekim od društava (naprimjer, vojni lideri), ili oni koji imaju malo izgleda za društvenu mobilnost (bilo zbog nezaposlenosti ili očekivanja da će služiti u vojnim strukturama), nemaju mogućnost da žive život koji sami odaberu.^{viii} Muškarci, koji ne žele učestvovati u sukobu, mogu biti izdvojeni za zlostavljanje, zatvaranje, pa čak i smrt. Takav tretman je nepogodan i za muškarce i za žene.

Postojeće nejednakosti i različite uloge tokom sukoba, mogu dovesti do toga da muškarci i žene doživljavaju prijetnje i pretjeranu ranjivosti na različite načine. Isti znakovi i pojave neće neophodno izazvati istu reakciju kod muškaraca i žena. Programom Sistema ranog upozoravanja UNIFEM-a na Solomonskim Otocima, jasno su definirane neke od nepodudarnosti. Muškarci su, naprimjer, ocijenili međuetničke odnose kao visok nivo izvora tenzija, dok su ih žene ocijenile kao srednji izvor tenzija. Ovo može potvrditi pretpostavku da su žene bile sposobnije održati međuetničke spona, čak i tokom vremena u kojem je bila prisutna napetost, dok su muškarci ostvarivali jaču identifikaciju unutar grupe.^{ix}

Međutim, treba primijetiti da, kada se prave te usporedbe, sam čin poređenja svih muškaraca sa svim ženama otklanja mogućnost pronalaženja saveza između muškaraca i žena. Kako je ranije u pregledu navedeno, nisu sve žene jednake. Nemaju isti odgoj, niti dijele istu kulturu i iskustva. Na njih su utjecali faktori, poput društvene klase, etničkog identiteta, religije, dobi ili obrazovanja i zbog toga imaju različite potrebe, interese i prioritete. Rana upozoravanja su efikasnija, kada je moguće u obzir uzeti slojeve koji postoje unutar grupe, jer to može pomoći da se odredi zajedničko djelovanje preko etničkih, klasnih, rodni i drugih linija.

Rodna analiza

Rodna analiza zasniva se na definiciji roda kao prepoznatog i osobenog za kulturu i zajednicu. Rezultirajuće razlike vode rodnoj podjeli rada i rodno specifičnim ulogama i identitetima, koje treba ispitati i shvatiti. Bez takve analize, važno znanje koje se koristi za aktivnosti kroz vrijeme trajanja sukoba nije dostupno, i moguće je da programi ne budu zasnovani na dokazima. Umjesto toga, mogu biti pogrešno usmjereni na pretpostavke o odnosima između muškaraca i žena. U tom slučaju, manje je vjerovatno da će se postići željeni rezultati.

Glavna svrha rodne analize je otkriti političke, socijalne i ekonomske nejednakosti između muškaraca i žena, naglašavajući rodno zasnovane korijene tih nejednakosti. Tako, rodna analiza može:

- Voditi razumijevanju temeljnih uzroka neravnoteže moći i nejednakosti između muškaraca i žena [*strukturalne nejednakosti*]; i
- Objasniti kako muškarci i žene proživljavaju prijetnje, ranjivosti i konflikt na različite načine [*nejednakosti koje se odnose na konflikt*].

Rodna analiza može pokazati kako će različite uloge za muškarce i žene, tokom konflikta i nakon njega, također utjecati na njihov doprinos prevenciji konflikta i postkonfliktnoj rekonstrukciji. Rodna ekspertica Annalise Moser detaljno je ispitala ovo pitanje, i zaključila da novootkrivene uloge žena tokom sukoba imaju utjecaj na njihov život poslije sukoba:

... i muškarci i žene su proživljavali ekonomske teškoće tokom sukoba, ali za žene je ovo značilo da moraju preuzeti nove kreativne uloge, "muški posao", i postati nositeljice domaćinstva i hraniteljice, dok je to za muškarce značilo gubitak prihoda i, u konačnici, gubitak njihovog statusa nosioca kućanstva i hranioca. Na osnovu ovih različitih iskustava tokom sukoba, iskustva muškaraca i žena u miru također su bila različita. Muškarci su povratili svoja radna mjesta, uloge u zajednici i samopouzdanje, ali za žene je proces preuzimanja novih uloga bio preobražavajući, i obično je rezultirao povećanjem nivoa njihovih sposobnosti i statusa.^x

Relevantni međunarodni pravni okvir

Međunarodno pravo ne samo da podvlači jednako učešće žena u reagiranju na sukob, uključujući i SRU, već pruža i osnovu za razvijanje pokazatelja i analiza. **Konvencijom o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena**^{xi} navodi se: "Diskriminacija žena krši principe jednakosti prava i poštivanja ljudskog dostojanstva, [i] predstavlja prepreku učešću žena, na jednakim osnovama kao i muškarci, u političkom, socijalnom, ekonomskom i kulturnom životu u njihovim državama." **Pekinškom deklaracijom i platformom za akciju** navodi se: "Puno učešće [žena] u donošenju odluka, prevenciji i rješavanju konflikta i svim ostalim mirovnim inicijativama suštinsko je za realiziranje trajnog mira."^{xii} Ovaj zaključak imao je odjeka u **Rezoluciji Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda (UNSCR) 1325, "Žene, mir i sigurnost"**, koja ponovno potvrđuje "značajnu ulogu žena u sprečavanju i rješavanju konflikata i u izgradnji mira, i naglašava značaj njihovog jednakog učešća i punog uključenja u sve napore na održanju i promoviranju mira i sigurnosti, i potrebu da se poveća njihova uloga u donošenju odluka u odnosu na sprečavanje i rješavanje konflikta."^{xiii} Budući da UNSCR 1325 ne sadrži mehanizam za izvještavanje o učinku konflikta na žene i djevojčice, to čini **UNSCR 1888, "Žene, mir i sigurnost"**. Ova Rezolucija donesena je u septembru 2009. godine, kao nastavak na UNSCR 1820,^{xiv} i njome se generalni sekretar Ujedinjenih naroda poziva da bolje razradi pokazatelje za sistematičnije izvještavanje, kako bi se ušlo u trag nastajućim obrascima u korištenju seksualnog nasilja protiv žena u oružanom sukobu.^{xv} OSCE je, zauzvrat, potvrdio svoju opredijeljenost za Pekinšku platformu i UNSCR 1325, pozivanjem na njih u **Odluci Ministarskog vijeća OSCE-a, broj: 14/05 Žene u prevenciji konflikta, upravljanju krizom i postkonfliktnoj rehabilitaciji**^{xvi} i **Odluci Ministarskog vijeća OSCE-a broj: 14/04, kojom se usvaja Akcioni plan OSCE-a za promoviranje rodne ravnopravnosti iz 2004. godine**, koja određuje inkluziju žena u prevenciju konflikta kao prioritetnu.^{xvii} (Ženska ljudska prava i način na koji su povezana sa SRU-om, tema su 4, dijela ovog pregleda.)

3. Sistemi ranog upozoravanja

Sistemi ranog upozoravanja omogućavaju nizu aktera, koji imaju neophodne **informacije i strategije**, da budu **proaktivni**, a ne reaktivni u odnosu na konflikt, te da budu **pripremljeni** za konflikt i da pozovu na **rane akcije** kako bi spriječili konflikte.^{xviii}

Sistemi ranog upozoravanja o konfliktu (SRU), kao mehanizmi predviđanja i reagiranja na sukobe prije njihovog izbijanja ili eskalacije, smatraju se pretpostavkama za efikasno sprečavanje konflikta.^{xix} Iako se, u idealnom slučaju, mehanizmi ranog upozoravanja uspostavljaju i provode prije izbijanja konflikta, kako bi se osigurala bolja pripremljenost, njihovi

principi također se mogu koristiti za obuzdavanje konflikta kada on već izbije, kako bi se minimizirala ljudska patnja i izbjegao tzv. učinak prelijevanja. Tokom postkonfliktne faze, SRU se može primijeniti da se spriječi ponovno izbijanje konflikta.

Različite strategije SRU-a: Vremenom su se pojavile četiri generacije SRU-a, koje prvenstveno variraju u skladu s tim kako i od strane koga se prikupljaju i naknadno koriste informacije. Prve tri generacije usredsrijedile su se na prikupljanje i analiziranje informacija, dok četvrta generacija veći naglasak stavlja na osnaživanje lokalnog stanovništva da se bolje pripremi i reagira na prijetnje usmjerene ka stanovništvu i njegovoj zajednici. Iako variraju u pristupu, ne postoji analiza koja bi nagovijestila da je jedna generacija efikasnija od ostalih. Jednostavno sažete, predstavljene su u donjem dijelu teksta:

Generacija ^{xx}	Pratioci / promatrači	Fokus	Nivo	Primarni primaoci podataka	Moguća reagiranja i akcije	Primjeri
Prva	Nisu državljani zemlje u kojoj se vodi istraživanje; obično se zasniva na medijskom izvještavanju	Sistemska prikupljanje i analiza podataka	Međunarodni	Međunarodno sjedište	Diplomatske akcije, „tiha diplomacija“, sankcije, „imenuj i osramoti“	Veliki međunarodni NVO-i i međuvladine organizacije, strane vlade i njihovi razvojni programi

Druga	Tendencija je da ne budu državljani te zemlje, ali da imaju boravište u zemlji u kojoj se provodi istraživanje	Sistemska prikupljanje i analiza podataka	Međunarodni; državni	Međunarodno sjedište	Državne aktivnosti, poput debata i okruglih stolova	NVO-i / međunarodni NVO-i – nekada sa lokalnim uredima; strani razvojni programi
Treća	Tendencija je da budu državljani i da imaju boravište u zemlji u kojoj se provodi istraživanje; moraju imati utjecaja i izgrađeno povjerenje državnih aktera	Sistemska prikupljanje i analiza podataka	Državni; zajednica	Državni vladini akteri, sigurnosne institucije i civilno društvo (nosioci dužnosti), državno sjedište i lokalni uredi (za analizu)	Pratioci su direktno uključeni i djeluju kao medijatori; uključuju se u direktne intervencije i zagovaranje pred relevantnim državnim akterima	Državni NVO-i, međunarodni NVO-i s uredima u državi
Četvrta	Državljanima koji žive u zajednici i od zajednice koja se prati (pratioci i promatrači nisu unaprijed određeni)	Osnaživanje pojedinaca i zajednica da djeluju pravovremeno i da na odgovarajući način smanje ljudske gubitke i gubitke resursa za život, i štetu nad imovinom**	Zasnovana na zajednici	Nosioci prava, članovi zajednice	Pripremljenost za konflikt i planiranje zajedno sa stanovništvom / nosiocima prava koji su pod rizikom	Inicijative zasnovane na zajednici, uz podršku i izgradnju kapaciteta od strane državnih/međunarodnih NVO-a, ili podrška vlade
<p>** Sistemi ranog upozoravanja moraju biti 'usmjereni na ljude': moraju podržavati i osnaživati ljude dok se oni sami štite. Kako bi sve obuhvatio, integrirani pristup ranom upozoravanju mora biti zasnovan na potrebama, prioritetima, kapacitetima i kulturama onih koji su izloženi riziku. Ljudi izloženi riziku moraju biti partneri u tom sistemu, a ne predmet njegove kontrole.^{xxi}</p>						

Da zaključimo, **definicije** ranog upozoravanja variraju, ali su općenito sve usklađene, kada je u pitanju praćenje, evidentiranje, analiziranje i prenošenje informacija o eskaliranju konflikta, radi ohrabivanja reakcija koje sprečavaju ili umanjuju destruktivne posljedice.

Reakcije na SRU ovisit će o originalnoj namjeri uspostave programa (naprimjer, kako bi se povećala vanjska pažnja, uspostavila šira pripremljenost u zajednici, pozabavilo specifičnim pitanjima, itd.). Reakcije su obično usklađene s akterima, jer su određene vrste reakcija dostupne samo određenim akterima. Naprimjer, ekonomske sankcije ili vojna akcija imaju tendenciju da predstavljaju korake, koje mogu uspješno provesti države ili međunarodne/regionalne organizacije, dok NVO-i i ostali akteri civilnog društva imaju bolji pristup široj društvenoj zajednici, odnosno akcijama zasnovanim na zajednici. Nedavni razvoji u oblasti SRU-a usredsrijedili su se više na rad sa lokalnom zajednicom i osiguravanje pripremljenosti i fleksibilnosti, a ne na objašnjavanje akcija vanjskih aktera. Pregovori nisu ograničeni na države,

ali mogu – i trebaju – biti izvedeni od strane mnoštva aktera. U idealnom slučaju, svi akteri bi trebali raditi zajedno, kako bi se ojačao kolektivni učinak.

Primjeri SRU projekata

- Državni ured ombudsmana Kolumbije primjenjuje SRU, koji je davao uzbune kolumbijskoj armiji, državnoj policiji i ostalim državnim institucijama u 254 navrata.^{xxii} UNIFEM Kolumbija se, 2007. godine, udružio s Uredom ombudsmana na razradi rodno specifičnih pokazatelja koje je trebalo ugraditi u SRU. UNIFEM i Ured ombudsmana pripremili su priručnik, pod nazivom: “Jer konflikt pogađa.. ali pogađa različito”,^{xxiii} naglašavajući preporučene pokazatelje i objašnjavajući zašto rod treba biti uključen kao faktor.
- Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP) Sprečavanje kriza i oporavak u Evropi i Inicijativa CIS^{xxiv} redovno priprema izvještaje o ranom upozoravanju, koji se odnose na razvoj konflikta i na prirodne katastrofe u regiji OSCE-a, uključujući i Jugoistočnu Evropu. Naprimjer, u izvještaju UNDP-a iz juna 2007. godine^{xxv} o Kosovu,^{xxvi} navedeno je da je među kosovskim srpskim stanovništvom veći procent žena nego muškaraca pokazao interes da emigriraju sa Kosova, dok je situacija bila obrnuta za nesrpsko stanovništvo.
- UNIFEM CIS projekt i zaključni izvještaj “Dolina Ferghana: trenutni izazovi” (2005.) pokazuje kako se ženska ljudska prava i rod mogu integrirati u studiju o prijetnjama i ranjivostima. U izvještaju se koristi kvalitativno i kvantitativno istraživanje i zaključuje: “Žene se susreću sa značajnim preprekama u ovoj regiji, gdje, ne samo da postoji rastuće siromaštvo i malo žena predstavljenih u centralnim i lokalnim vlastima, već je došlo i do procvata mnogobrojnih patrijarhalnih tradicija i postoji kontinuirana dominacija muškaraca, koji kontroliraju glavne ekonomske resurse.”^{xxvii} Izvještaj je zaključen nizom preporuka za državne i regionalne reakcije.
- Rano upozoravanje o konfliktu i mehanizam reagiranja (CEWARN) predstavlja inicijativu Međuvladinog tijela za razvoj (IGAD), koje ima sedam članica. Inicijativa za cilj ima promoviranje mira i sigurnosti na teritoriju Afričkog roga. Protokolom^{xxviii} se navodi niz područja u kojima CEWARN može prikupljati informacije, uključujući konflikte oko područja za ispašu i vodnih tačaka, krijumčarenje, ilegalnu trgovinu i prisilne migracije. Specifični pokazatelji^{xxix} su razrađeni, kako bi se vršilo praćenje konflikta u nastajanju; neki uključuju i rodnu perspektivu.^{xxx}
- Ushahidi^{xxxi} je softver koji organizacijama dozvoljava da uspostave SRU, uz korištenje jednostavne informacijske tehnologije. Softver svakome omogućava da prijavi incidente putem SMS-a ili interneta, i da dobije informacije tim istim putem. Nudi širok raspon načina za integraciju rodne dimenzije, između ostalog i tako što osigurava da i žene i muškarci budu svjesni sistema koji su pokrenuti korištenjem Ushahidija i da znaju kako ih koristiti.

4. Rod u sistemima ranog upozoravanja

Dugotrajne diskriminacijske prakse mogu spriječiti žene da se, tokom raznih faza ratnog sukoba, uključe u strukture donošenja odluka i u oblikovanje važnih mehanizama reagiranja. Kao rezultat toga, nedostaju doprinosi žena informiranju, planiranju, te izostaju koristi koje bi mogli imati od aktivnosti poput SRU-a.

Žene kao akterke u SRU

Kako bi se u SRU integrirao rod, mora postojati rodni balans između onih koji planiraju SRU, prikupljaju podatke i formuliraju reakcije.

Žene kao ispitanice: Mehanizmi reagiranja na konflikt još uvijek trebaju preći dug put u razvijanju i primjenjivanju šireg razumijevanja sigurnosti, koja ih ne ograničava na vojna pitanja, niti ignorira ljudska prava i prava žena. Takvo razmišljanje također je definiralo šta sadrži sigurnosna informacija i ko je pruža. Ovo je često sprečavalo žene da izvještavaju o takvim informacijama, posebno žene koje žive u udaljenim područjima. Međutim, perspektive žena su neprocjenjive – ne samo zbog toga što bez njih pratioci neće u potpunosti shvatiti situaciju, već i zbog toga što su žene često drugačije prilagođene raznim situacijama od muškaraca, i mogu doživljavati konflikt na veoma različite načine. Posljedica toga je da žene imaju tendenciju postavljati drugačija pitanja i usredsređuju se na različite aspekte konfliktnog ciklusa, a time mogu pružiti različite i obogaćujuće perspektive ranom upozoravanju i sprečavanju sukoba. Doprinosi muškaraca i žena međusobno se nadopunjuju.

Žene kao nositeljice prava: Društvene nejednakosti, koje postoje u predkonfliktnom društvu, tipično se pogoršavaju u vremenu konflikta; nisu izuzetak ni one između muškaraca i žena. Neuključivanje u SRU može dalje pogoršati ove nejednakosti, pošto se reakcije razvijaju bez stvarnog razmatranja različitih potreba muškaraca i žena. Treba prepoznati utjecaj postojećih rodno zasnovanih odnosa moći na situaciju žena tokom konflikta i na nivo užitivanja potreba ljudskih prava žena. Kako je ranije navedeno, muškarci i žene doživljavaju sigurnost na različite načine i njihove potrebe da se osjećaju sigurnim su drugačije. Lokacija je jedan ključni faktor; žene doživljavaju nesigurnost na mjestima drugačijim od onih na kojima muškarci doživljavaju nesigurnost. Poznavanje i razumijevanje ovih razlika i obrazaca diskriminiranja važno je kada se razrađuje reakcija na podatke SRU, kako bi se osiguralo da reakcija nenamjerno ne pojača postojeće nejednakosti i da dopre do svih nosilaca prava podjednako. Ovo je čini efikasnijom i daje joj mogućnost da se pozabavi temeljnim, korijenskim uzrocima konflikta.

Diskriminacija: Društveni, kulturni, ekonomski i politički faktori doveli su do diskriminacije žena; obraćajući pažnju na ove faktore, moguće je bolje razumjeti kako žene pate/trpe kršenja ljudskih prava i kako na to bolje odgovoriti. Neke od prednosti takvog razumijevanja uključuju i sposobnost da se:

- Izazovu različita (i nova) pitanja o uzrocima konflikta i njegovim učincima na širi spektar društva;
- Usmjeri pažnja na tradicionalno ranjive grupe, koje su često cilj u ranoj fazi konfliktnog ciklusa, prije širenja nasilja^{xxxii}; i
- Dozvoli stručnjacima u praksi da promisle o različitim načinima na koje eskalacija i nasilje konflikta utječu na različite članove zajednice (muškarce i žene).

Izveštavanje o pravima žena: U razvijanju i provedbi SRU-a, donosioci politika djelovanja i stručnjaci u praksi općenito nisu prepoznavali strukturalne, konfliktno specifične, rodno zasnovane razlike između položaja žena i muškaraca, zapažanja o prijetnjama i ranjivostima, i iskustava. Nejednake rodne hijerarhije, kompromitiran položaj žena, nejednakost i osjećaj nespokojstva i pritiska, sve su to karakteristike društva koje može biti podložno, ili je već uključeno u konflikt.^{xxxiii} Rodno neutralna analiza ili izvještavanje o kršenjima ljudskih prava nije uvijek adekvatno da se pokažu različiti učinci nasilja na muškarce i žene. Zbog toga što se prijetnje smatraju ne javnim, nego privatnim pitanjem (uključujući seksualno nasilje i nasilje u porodici), te se često doživljavaju i tretiraju kao nepolitička pitanja,^{xxxiv} postoji rizik da SRU izvještavanje neproporcionalno naglašava prijetnje sigurnosti, koje utječu na muškarce. Rodna analiza u SRU, ipak, može otkriti faktore koji su povezani sa kršenjem prava žena, koji uzrokuju konflikt, ili su direktni rezultat konflikta. Niži status, koji većina žena općenito ima u odnosu na većinu muškaraca, može uzrokovati da žene među prvima dožive slabljenje stepena sigurnosti. Na taj način, njihova iskustva mogu potencijalno služiti kao nagovještaj šireg oružanog sukoba. Važan korak u radu na ovoj temi urađen je u septembru 2009. godine, kada je Vijeće sigurnosti UN-a donijelo Rezoluciju 1888 o ženama, miru i sigurnosti. Rezolucijom se poziva na detaljnije i sistematičnije izvještavanje, radi otkrivanja tokova seksualnog nasilja nad ženama u sukobu. Vrijedi ponovno reći da praćenje treba obuhvatiti ekonomska, socijalna i kulturna prava, kao i građanska i politička prava.

Strukturalni faktori: Praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava daje značajan uvid u postojeće strukturalne faktore za diskriminaciju. Međutim, veza između takvih kršenja i roda još uvijek se često ignorira u pogledu prevencije sukoba; izostavljanje ove veze može produžavati stereotipe i potencijalno povećati rizike s kojima se žene u konfliktu suočavaju. Kada se u državama počnu ograničavati jednaka prava muškaraca i žena na uživanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, povećavajući diskriminaciju s kojom se možda žene već suočavaju, ovo može postati značajan pokazatelj povećane nestabilnosti. Zbog toga je neophodno razviti niz pokazatelja, koji također obuhvataju ekonomska, socijalna i kulturna prava kao dio SRU-a. Osim toga, izbalansirani tim ima veću šansu da osigura razvijanje raznovrsnijeg niza pokazatelja za praćenje i bavljenje kršenjem ovih prava.

Ženska ljudska prava na koje utječe konfliktni ciklus – prije izbijanja, tokom sukoba i u periodu nakon njega – mogu uključivati sljedeće oblike kršenja. (Tabela uključuje i izbor relevantnih podataka):

Oblik	Reference
Ograničavanje ili gubitak prava na život, slobodu i sigurnost Namjerni i nekontrolirani napadi na civile Rodno zasnovano nasilje Okrutni, nehumani i ponižavajući tretman	<ul style="list-style-type: none"> • UDHR, član 3, 5, 12 • Ženevska konvencija, Dodatni protokol I, član 57, 58 • ICCPR, član 6 (život), 17 • ECHR, član 8 • UNSCR 1325, stav 10, UNSCR 1820, UNSCR 1880 o ženama, miru i sigurnosti • OSCE - Dokument iz Beča 1989. • OSCE - Dokument iz Pariza 1990. • OSCE - Dokument iz Budimpešte 1994.; Odluka VIII • OSCE - Dokument iz Ljubljane 2005.;

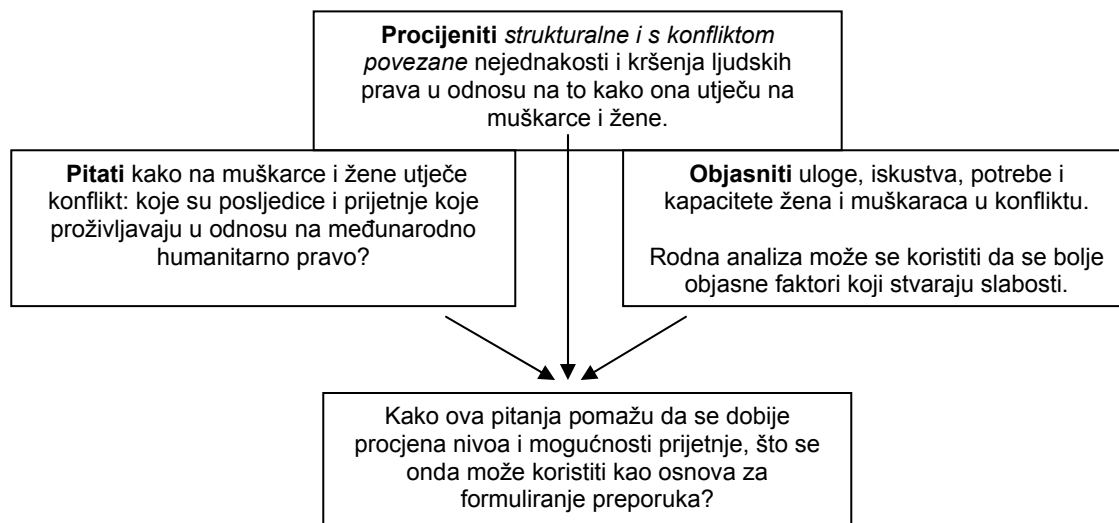
	<p>Odluka 15/05</p> <ul style="list-style-type: none"> • OSCE - Dokument iz Bruxellesa; Odluka 14/06
<p>Isključenje iz donošenja odluka i političkog učešća Rodno zasnovana diskriminacija Gubitak pristupa učešću</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ECHR, član 14 • ICCPR, član 3, 26 • CEDAW, član 2, 15 • UDHR, član 1, 2, 6, 7, 21 • UNSCR 1325, stavovi 1, 2, 4, 15 • Preambula Povelje UN-a <ul style="list-style-type: none"> • OSCE - Dokument iz Madrida 1983.; Principi • OSCE - Dokument iz Beča 1989.; Principi • OSCE - Dokument iz Ljubljane 2005.; Odluka MV 14/05 • OSCE - Dokument iz Sofije; Odluka MV 14/04
<p>Ograničavanje ljudskog razvoja Ograničenje ili gubitak prava na zdravlje (medicinsko, mentalno, seksualno) Gubitak prava pristupa sredstvima za život Gubitak prava pristupa socijalnim službama i socijalnoj zaštiti Gubitak prava pristupa aktivnostima koje stvaraju prihod Gubitak prava pristupa informacijama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UDHR, član 23, 25 • CRSR, član 17, 23 • ICESCR, član 6 (rad/zarađivanje za život), 9 (socijalna sigurnost), 11 (životni standard), 12 (fizičko i mentalno zdravlje) • UNSCR 1325; paragraf 8, 9 <ul style="list-style-type: none"> • OSCE - Beč 1989. • OSCE - Bonn 1990. • OSCE - Pariz 1990. • OSCE - Istanbul 1999.; paragraf 5
<p>Gubitak slobode u socijalnom/seksualnom životu (nemogućnost odabira vlastitog partnera, prisilni brakovi) Povreda reproduktivnog zdravlja Ograničenje ili gubitak prava na privatnost i porodicu Prisilna prostitucija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UDHR, član 12, 16 • ICESCR, član 10 • ICCPR, član 15 <ul style="list-style-type: none"> • OSCE - Madrid 1983. • OSCE - Dokument iz Bruxellesa 2006.; Odluka 14/06
<p>Ograničenje ili gubitak prava na imovinu Prisilne deložacije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UDHR, član 17 • ECHR - Protokol 1, član 1 • CRSR, član 21 <ul style="list-style-type: none"> • OSCE - Bonn 1990. • OSCE - Kopenhagen 1990.; stav 9.6 • OSCE - Pariz 1990.

<p>Nedostatak pristupa pravičnim sudskim procesima Nekažnjavanje rodno zasnovanog nasilja Nedostatak pravne naknade, kompenzacije Nedostatak nadoknade za žene žrtve</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ICCPR, član 3, 14 • UDHR, član 8, 10 • Rimski statut, član 21(3) • Rimski statut, član 7(1)(g) • CRSR, član 16 • UNSCR 1325, stav 11 • OSCE - Beč 1989.; stav 13.9 • OSCE - Kopenhagen 1990. • OSCE - Ljubljana 2005.; Odluka 15/05 • OSCE - Helsinki 2008.; Odluka 7/08
<p>Ograničavanje slobode kretanja Prisilno raseljavanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UDHR, član 13 • CRSR, član 26 • ICCPR, član 12 • OSCE - Dokument iz Helsinkija 1975. • OSCE - Dokument iz Beča 1989.; stav 20 • OSCE - Dokument iz Helsinkija 1992.; stav 40
<p>Ropstvo Neovlašteno pritvaranje Obavezni rad Prisilno regrutiranje u oružane grupe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ICCPR, član 8 • OSCE - Dokument iz Beča 1989.; stav 23.1 • OSCE - Dokument iz Moskve 1991.; stav 23.1 • OSCE - Dokument iz Porta 2002. • OSCE - Maastricht 2003. • OSCE - Dokument iz Bruxellesa 2005.; Odluka14/06
<p>Međunarodni izvori: UDHR – Opća deklaracija o ljudskim pravima CRSR – Konvencija o statusu izbjeglica ICESC – Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima ICCPR – Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima CEDAW – Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a o ženama, miru i sigurnosti</p> <p>OSCE: OSCE - Dokument iz Helsinkija 1975.: Suradnja u humanitarnoj i drugim oblastima OSCE - Dokument iz Madrida 1983.: Pitanja vezana za sigurnost u Evropi OSCE - Dokument iz Beča 1989.: Pitanja vezana za sigurnost u Evropi OSCE - Dokument iz Beča 1989.: Suradnja u humanitarnoj i drugim oblastima</p>	

OSCE - Dokument iz Kopenhagena 1990.
 OSCE - Dokument iz Pariza 1990.: Novo doba demokracije, mira i jedinstva
 OSCE - Dokument iz Moskve 1991.
 OSCE - Dokument iz Helsinkija 1992., Odluka VI: Ljudska dimenzija
 OSCE - Istanbul 1999.: Povelja za evropsku sigurnost II: zajednički izazovi
 OSCE - Porto 2002.: Deklaracija o trgovini ljudima
 OSCE - Maastricht 2003.: Odluka o trgovini ljudima
 OSCE - Odluka MV 14/04 – Ministarska odluka iz Sofije, broj: 14/04 2004.: OSCE - Akcioni plan za promociju rodne ravnopravnosti
 OSCE - Odluka MV 14/05 – Ministarska odluka iz Ljubljane, broj: 14/05 o ženama u sprečavanju konflikta, upravljanju krizom i postkonfliktnom oporavku
 OSCE - Odluka MV 15/05 – Odluka Ministarskog vijeća iz Ljubljane, broj: 15/05 o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama
 OSCE - Odluka MV 14/06 – Odluka Ministarskog vijeća iz Bruxellesa, broj: 14/06: Povećanje napora u borbi protiv trgovine ljudima, uključujući i radno izrabljivanje, kroz sveobuhvatan i proaktivan pristup
 OSCE - Odluka MV 7/08 – Odluka Ministarskog vijeća iz Helsinkija, broj: 7/08 Daljnje osnaživanje vladavine prava u području OSCE-a

Koraci prema integriranju rodne dimenzije u sisteme ranog upozoravanja

Uspostava sistema ranog upozoravanja sa rodnom perspektivom zahtijeva dobro promišljenu strategiju, adekvatno razvijenu metodologiju rada i rasprostranjeno učešće. ODIHR-ov drugi pregled SRU-a detaljnije će se pozabaviti načinom formuliranja pokazatelja koji uključuju rod. Tri ključna koncepta – pitati, procijeniti i objasniti – doprinose razradi pitanja neophodnih za prikupljanje podataka potrebnih za razvijanje adekvatnih odgovora.^{xxxv}

5. Sažetak

- Svi ljudi – muškarci i žene – trebaju se smatrati nosiocima prava i, time, jednakim i aktivnim učesnicima u razvijanju i provedbi sistema ranog upozoravanja, kako bi osigurali zaštitu njihovih prava tokom konfliktnog ciklusa;

- Rod oslikava različite potrebe, kao i različito poimanje o potrebama i interesima (muškarci i žene različito poimaju sigurnost), i zbog toga može biti koristan u sistemima ranog upozoravanja, kako bi stvarao detaljniju sliku i dao potpuniji odgovor;
- Sistemi ranog upozoravanja trebaju u obzir uzeti veliku raznolikost uloga koje žene imaju u pogledu konflikta, uključujući političku, ekonomsku i socijalnu sferu;
- Uključivanje rodne perspektive u sisteme ranog upozoravanja označava podjednako oslanjanje na muškarce i žene kao promatrače ponašanja drugih, kao i osiguranje da prijetnje/kršenja protiv žena imaju ulogu u izvještavanju;
- Kompletanija slika rizika u pogledu konflikta ili zapaženih rizika s kojima se može suočiti zajednica, daje osnovu za bolju obuku za sve, kako bi prepoznali takve situacije i pravovremeno na njih odgovorili,^{xxxvi}
- Uključivanje rodne perspektive u sisteme ranog upozoravanja bit će efikasnije za angažiranje svih u pripremanju za konflikt i planiranju naknadnih aktivnosti koje će doprijeti do/utjecati podjednako na muškarce i žene;
- Rodna analiza također može pomoći ispitivanju odnosa između muškaraca i žena, kako bi se izbjeglo nastavljanje predkonfliktnih normi i diskriminacijskih politika djelovanja, koje su zasnovane na nerazumijevanju rodnih uloga;
- Sistemska integracija rodne perspektive u prikupljanje informacija i analize osigurava uključivanje informacija o položaju i žena i muškaraca, uključujući njihove pojedinačne nivoe uživanja ljudskih prava, pristup zaštiti i kontroli nad resursima;
- Sistemi ranog upozoravanja trebaju nastaviti razmatranje, ne samo podataka o događaju (tj. izvještavanje o jednom događaju), već i temeljne, i strukturalne faktore; i
- Rodno osjetljivi sistemi ranog upozoravanja mogu pružiti vrijedne, rodno zasnovane podatke/analize širem broju aktera, uključenih u sprečavanje konflikta i izgradnju mira da pomognu u osiguravanju šireg i ravnopravnijeg učinka na cjelokupno stanovništvo.

ⁱ Ovaj pregled pripremio je OSCE/ODIHR, uz pomoć dr. Susanne Schmeidl (Australijski nacionalni univerzitet i Ured za vezu, Afganistan). Želimo se zahvaliti osobama koje su pregledale rad i time dale svoj doprinos: dr. AnnJanette Rosga (Međunarodna liga žena za mir i slobodu), Patrick Meier (Univerzitet Tufts), Kristel Maasen (neovisna konsultantica), dr. Christine Müller (Njemačka organizacija za tehničku suradnju), Alice Ackermann, Erik Falkehed, i Monique Ischi (OSCE - Centar za prevenciju sukoba).

ⁱⁱ Odluka Ministarskog vijeća, broj: 14/05, "Žene u prevenciji sukoba, upravljanju krizom i postkonfliktnoj rehabilitaciji", web stranica OSCE-a: <http://www.osce.org/documents/mcs/2005/12/17432_en.pdf>.

ⁱⁱⁱ Odluka Ministarskog vijeća, broj: 15/05, "Sprečavanje i borba protiv nasilja nad ženama", web stranica OSCE-a: <http://www.osce.si/mc-docs/mc_15_05.pdf>.

^{iv} Za svođenje sukoba na najmanju mjeru najznačajnija je kombinacija dva faktora. Prvi faktor je uspostava politički inkluzivne vlade, koja uključuje predstavnike iz svih većinskih grupa identiteta na političkom nivou. Drugi faktor je realiziranje društvenog sistema, koji naširoko distribuiru prednosti napretka, pružajući tako socijalni i ekonomski rast svim značajnim regionalnim, religijskim i etničkim grupama u društvu. Drugim riječima, ono što se čini neophodnim za

osiguranje mira je... kombinacija inkluzivne vlade, koja obuhvata politički i ekonomski aspekt. [Gudrun Østby, "Horizontal Inequalities, Political Environment, and Civil Conflict: Evidence from 55 Developing Countries, 1986-2003" (*Horizontalne nejednakosti, političko okruženje i građanski konflikt: dokazi iz 55 država u razvoju, 1986.-2003.*) (1. april, 2007.). World Bank Policy Research Working Paper No. 4193. Citirano u: Derek Evans. "Human Rights and State Fragility: Conceptual Foundations and Strategic Directions of State Building" (*Ljudska prava i krhkost države: konceptualne osnove i strateški smjerovi u izgradnji države*), Journal of Human Rights Practice, Vol. 1, No. 2, 2009, pp. 181-207. <<http://jhrp.oxfordjournals.org/cgi/content/full/1/2/181>>].

^v Mari Mikkola, "Feminist Perspectives on Sex and Gender" (*Feminističke perspektive o spolu i rodu*), *Stanford Encyclopaedia of Philosophy* web stranica, 12. maj 2008. <<http://plato.stanford.edu/entries/feminism-gender/>>.

^{vi} *Ibid.*

^{vii} Ovaj drugi termin uveliko je korišten tokom političkih nemira u Kirgistanu tokom proljeća 2005. godine, kada su grupe žena stavljane u prve redove protesta. Anara Musabaeva and Anara Moldosheva, "The Ferghana Valley: Current Challenges" (*Dolina Fergana: Trenutni izazovi*), 2005, p. 64, UNIFEM web stranica <http://unifem.org/materials/item_detail.php?ProductID=102>.

^{viii} Vidi također Sanam Naraghi Anderlini. "Mainstreaming Gender in Conflict Analysis: Issues and Recommendations" (*Rodno osviještena politika u analizi sukoba: pitanja i preporuke*), Social Development Papers, Paper No.33, February 2006, web stranica Svjetske banke: <http://www-wds.worldbank.org/servlet/main?menuPK=64187510&pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&entityID=000090341_20060213143713>.

^{ix} Moser, Annalise. "Monitoring Pace and Conflict in the Solomon Islands: Gendered Early Warning Report No. 1." (*Praćenje mira i konflikta na Solomonskim Otcima: izvještaj o ranom upozoravanju na temelju roda, broj 1*) UNIFEM, August 2005, p. 10., WomenWarpeace web stranica, <http://www.womenwarpeace.org/webfm_send/373>.

^x Moser, Annalise. "Peace and Conflict Gender Analysis: Community-Level Data from the Solomon Islands" (*Rodna analiza mira i konflikta: podaci sa nivoa zajednice na Solomonskim Otcima*). UNIFEM: May 2005. WomenWarPeace web stranica: <http://www.womenwarpeace.org/webfm_send/696>. U Aneksu 1 ovog izvještaja dat je detaljan pregled uloga koje su muškarci i žene imali tokom ratnih sukoba i mira, kao i učinak tih uloga.

^{xi} Dostupno na web stranici Ujedinjenih naroda: <<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>>.

^{xii} "Pekinška deklaracija i platforma za akciju, 1995.", web stranica Ujedinjenih naroda: <<http://www.un.org/esa/gopher-data/conf/fwcw/off/a--20.en>>.

^{xiii} UNSCR 1325 "Žene, mir i sigurnost", web stranica Međunarodne lige žena za mir i slobodu: <<http://www.peacewomen.org/un/sc/1325.html>>.

^{xiv} UNSCR 1820 "Žene, mir i sigurnost", web stranica U.S. Department of State: <<http://daccess-ods.un.org/TMP/6293813.html>>.

^{xv} UNSCR 1888 "Žene, mir i sigurnost", web stranica Cordaida: <<http://daccess-ods.un.org/TMP/1930876.html>>.

^{xvi} OSCE - Ministarsko vijeće, Odluka, broj: 14/05, *op. cit.*, note 2.

^{xvii} OSCE - Odluka Ministarskog vijeća, broj: 14/04, "OSCE - Akcioni plan za promoviranje rodne ravnopravnosti", web stranica OSCE-a: <http://www.osce.org/documents/mcs/2004/12/3917_en.pdf>.

^{xviii} Vidi Ted Robert Gurr, *Early Warning Systems: From Surveillance to Assessment to Action* (Sistemi ranog upozoravanja: od nadgledanja do procjene do akcije) (New York: Harper Collins, 1996.); "World Disaster Report 2009: Focus on Early Warning, Early Action", Međunarodna federacija organizacija Crvenog križa i Crvenog polumjeseca – web stranica: <<http://earlywarning.wordpress.com/>>

^{xix} Vidi "List of references to the OSCE's mandate in Early Warning in Official OSCE Documents" (*Lista referenci za mandat OSCE-a u ranom upozoravanju u zvaničnim dokumentima OSCE-a*), web stranica OSCE-a: <http://www.osce.org/documents/sg/2004/11/4055_en.pdf>.

^{xx} Ovaj sažetak preuzet je iz "Fourth-Generation Early Warning Systems" (*Sistemi ranog upozoravanja četvrte generacije*) (Updated) Early Warning Wordpress website: <<http://earlywarning.wordpress.com/2009/03/06/fourth-generation-early-warning-systems>>. ; David Nyheim, *Preventing Violence, War and State Collapse: The Future of Conflict Early Warning and Response* ((Sprečavanje nasilja, rata i kolapsa države: budućnost ranog upozoravanja i reakcije na konflikt) Paris: OECD, 2009); i "Third Generation Early Warning" (*Treća generacija ranog upozoravanja*), *Asian Tribune*, 2 July 2009.

^{xxi} Izvještaj sa konferencije "Early Warning – From concept to action: The Conclusions of the Third International Conference on Early Warning" (*Rano upozoravanje - od koncepta do akcije: zaključci sa treće međunarodne konferencije o ranom upozoravanju*), Secretariat for the International Strategy for Disaster Reduction, German Committee for Disaster Reduction, 2006, p. 19, dostupno na: <www.ewc3.org/upload/downloads/Early_warning_complete2.pdf>.

^{xxii} Vidi web stranicu USAID-a: <http://www.usaid.gov/locations/latin_america_caribbean/country/program_profiles/colombiaprofile.html>.

^{xxiii} "Porque el Conflicto Golpea... pero Golpea Distinto" (*Jer konflikt pogađa... ali pogađa različito*), javni branilac Kolumbije (uz podršku UNIFEM-a Kolumbije), oktobar 2007., dostupno na španskom: <<http://terranova.uniandes.edu.co/centrodoc/docs/prevencion/Politiclas/Carlilla%20Monitoreo%20Conflicto%20Indicadores%20de%20Genero.pdf>>.

^{xxiv} Vidi web stranicu UNDP-a: <<http://europeandcis.undp.org/cpr/>>.

^{xxv} "Early Warning Report Kosovo: Report No. 17, April-June 2007" (*Izveštaj o ranom upozoravanju Kosova: izvještaj broj: 17, april-juni 2007.*), USAID, UNDP, dostupno na: <<http://europeandcis.undp.org/cpr/show/FFC3DBF1-F203-1EE9-B1333FECBD195FC1>>.

^{xxvi} OSCE je statusno neutralan i ne zauzima poziciju kada je u pitanju neovisnost Kosova.

^{xxvii} Musabaeva and Moldosheva, "The Ferghana Valley: Current Challenges" (*Dolina Fergana: trenutni izazovi*), *op. cit.*, note 5.

^{xxviii} Protokol je dostupan na: <<http://www.cewarn.org/documents/protocol.pdf>>.

^{xxix} Indikatori CEWARN-a dostupni su na CEWARN web stranici: <http://www.cewarn.org/index_files/Page544.htm>.

^{xxx} Vodič i priručnik za obuku o integriranju roda u CEWARN (uključuje stvaranje rodno osjetljivih pokazatelja, rodnu analizu i provedbu rodno osjetljivih reakcija) trenutno je u fazi nacрта. Pripremaju ga dr. Susanne Schmeidl i Dekha Ibrahim Abdi.

^{xxxi} Web stranica Ushahidi: <<http://www.usahidi.com/>>.

^{xxxii} Ranjive osobe mogu uključivati: žrtve velikih kršenja ljudskih prava; etničke, religijske i rasne manjine; grupe izložene diskriminaciji; starosjedilačko stanovništvo; interno raseljene osobe; izbjeglice; bivše borce, uključujući i žene; djeci i mlade; strane državljane, uključujući i one koji su državljanstvo izgubili tokom ratnog sukoba; osobe koje žive u seoskim područjima; starije osobe; bolesne ili ranjene osobe ili osobe s invaliditetom; osobe koje nemaju pravne dokumente, naprimjer, imovinske isprave, dokaz o državljanstvu ili o pravnom statusu; migrante; osobe žrtve trgovine ljudima; i borce za ljudska prava i aktiviste građanskog društva koji traže ljudska prava. Iz Christine Chinkin, "The Protection of Economic, Cultural and Social Rights Post-Conflict" (*Zaštita ekonomskih, kulturnih i socijalnih prava u postkonfliktnom periodu*), OHCHR, 2008:

<http://www2.ohchr.org/english/issues/women/docs/Paper_Protection_ESCR.pdf>.

^{xxxiii} ^{xxxiii} Postoje iskustveni dokazi da je nivo do kojeg žene imaju mogućnost uživanja ljudskih prava pokazatelj stabilnosti društva: visok nivo odgovara nenasilnom rješenju konflikta, dok nizak nivo odgovara oosnaženim predodžbama o muškom rodu i vojnim snagama u društvu. Mary Caprioli, "Gendered Conflict." (*sukob po osnovi roda*) *Journal of Peace Research*, Vol. 37, No. 1, 51-68 (2000).

^{xxxiv} "Women's Rights and Early Warning – Development of Indicators" (*Prava žena i rano upozoravanje – razvoj pokazatelja*), izvještaj sa "Consultative Meeting of Practitioners" (*Konsultativnog sastanka stručnjaka u praksi*) koji je ODIHR organizirao u Beču, 8. decembra 2005. godine

^{xxxv} Prikaz urađen na osnovu "Porque el Conflicto Golpea... pero Golpea Distinto", *op. citat*, note 21, p. 88.

^{xxxvi} "Vjerovatnije je da će ljudi obratiti pažnju na upozorenja, ako su unaprijed informirani o rizicima i znaju što trebaju poduzeti", iz "World Disaster Report 2009: Early Warning/Action", *op. cit.*, note 16.